

Romaanin ja valkolaisen musta tango

ETELÄ-SAIMAA
6.11.90

Kirjat

TAMMI

Veijo Balzar: Musta tango.
Tammi 1990.

Veijo Balzar on Suomen ainoa romaanikirjailija, hänen tuotantonsa kuvaa romaaniheimon elämää ja kohtaloita suomalaisen hyvinvoinnin laitamilla.

Nyt ilmestynyt Musta tango on 1968 aloittaneen Balzarin viides romaani, tiukasti aihepiirissä kiinni sekini.

Romaani on kertomus Elias-nimisen nuoren miehen elämästä kahden kulttuurin välillä: mustalaisten perinteiset normit määräävät Eliaksen elämän perustan, kuitenkin

Ihmiset ovat tässä Mustassa tangossa todella susia toisilleen, menestyminen edellyttää kovuutta, jota ei Balzarin keskushenkilöillä ole. Se tekee Mustasta tangosta sympaattisen, herkän ja surullisen kirjan.

Ennen muuta Musta tango on kuitenkin kertomus rakkaudesta. Lissu on peräisin paremmista piireistä, valmis Eliaksen vuoksi kestämään uskomattomia, ja Elias puolestaan voimaton muuttamaan mitään, mustasukkainen ja katkera. Romaanin lopuilla Elias, jonka pako on jo järjestetty, palaa vaaraa uhmaten Lissun luo. Loppusanoissa kuuluu, kaikesta huolimatta, kaunis usko elämään ja rakkauteen.

Balzar ei esitä mitään yhteiskuntateorioita: hän vain

kin on elettävä valkolaisten ehdoilla.

Valkolaisilta tulevat rahat elämiseen, ja myös Lissu, johon Elias rakastuu, on valkolainen. Lissun vuoksi Elias joutuu myös toisenlaiseen välikäteen: Lissu on Eliaksen serkun, Feijan, entinen tyttöystävä. Selvää on jo alusta pitäen, ettei tässä asetelmassa voi hyvin käydä: silti Elias kirjan lopussa, käsiraudat ranteissaan, ajattelee: Nuoruus on kuitenkin, ja unelmia.

Balzarin antama kuva laitapuolen kulkijoiden elämästä on todentuntuinen. Lissun ja Eliaksen yhteinen alamäki vie heidät nopeasti asumaan hylätyssä junavaunussa; viina ja putka tulevat tutuiksi, ja asiaan kuuluu sekin, että suhteesta tulee repivä. Yhteistä on vain yhteinen surkeus.

näyttää, miten asiat ovat. Syytökset puuttuvat tästä kirjasta, eivätkä päähenkilöt ole sen parempia kuin muutkaan, uhreja kylläkin, mutta muut samoin. Näistä syistä Musta tango on objektiivinen kirja, kertoopa se millaisia hirveyksiä tahansa. Johtopäätökset jäävät lukijalle.

Rakenteellisesti kirja pysyy hyvin kasassa: tarina halutaan kertoa, ja kerrotuksi se tulee, mutkittelematta. Replikointi on luontevaa, vain Lissun suusta tulee ajoittain lauseita, jotka eivät vaikuta aivan luonteilta. Henkilöistä muodostuu selkeä kuva vähäisin keinoin. Ehkä pienoista kiihkeyden makua kirjassa kuitenkin on; perusteellisempi kerronta ei olisi vienyt lukuhaluja.

RAIJA SIEKKINEN